

NISKASTEN SUKUSEURAN
JÄSENLEHTI 2/2014

NISKASET

Isosiskon muistolle joulukynttilä!

On jälleen joulukorttien kirjoittamisen aika. On paikallaan käydä läpi osoitekirjaa ja muita tiedostoja löytääkseen oikeita osoitteita ja muistutella mieleen läheisiään. Siitä tulee mieleen paitsi iloinen, mutta myös merkillisen haikea olo. Haikeus, koska vuoden aikana niin moni joulutervehdyksensä ansainnut on viime joulun jälkeen siirtynyt joukostamme kuoleman kautta pois. Itse kullakin on näitä läheisiä tuttavita kertynyt yllättävän paljon. Muistikirjaan jää tyhjää. On vain muistot jäljellä. Niskasten sukuseurassakin on paljon heitä, joita jouluna joudumme muistamaan vain kynttilällä "muualle haudattujen" muistokivellä hautausmaillamme. Yksi heistä on oma sisareni Ulla Puro, os. Niskanen Vantaalta.

Itsestäni kolme vuotta vanhempi Ulla-sisareni on jäänyt mieleeni juuri sellaisena kuin pikkuväli voi isosiskonsa muistaa. Hän oli monessa asiassa askeleen edellä. Hän oppi uimaan ennen minua, voitti minut takapihan olympialaisissa, oli ahkerampi marjojen keräämisessä, osasi neuvoa lukemisessa, muisti enemmän runoja ja osasi niitä tulkita.

Muistan kuinka olimme innoissamme, kun kotiimme ostettiin 1950-luvulla ensimmäinen levysoitin ja siihen ensimmäiset äänilevyt. Sen levysoittimen suosituimpana levynä soi pieni single-levy, jonka toisella puolella oli Mauno Kuusiston laulama "Kertokaa se hänelle" ja toisella

puolella Kuusiston tulkitsemana "Heijastus". Nyt on liian myöhäistä muistella tuon nuoruutemme äänilevyn sanomaa: "Kertokaa se hänelle kun en enää itse voi..." On myöhäistä. Nyt ei enää ole mahdollisuutta. On vain muisteltava lämpimin ajatuksin kiitollisena häntä, joka on mennyt pois. "Kun tuuli käy hänen ylitseen, ei häntä enää ole." Kiitos hyvästä sisarestani!

Tämä lehti tavoittaa teidät Niskasten sukuseuran jäsenet valmistautuessamme joulun viettoon. Jouluun liittyy kulttuurissamme aidoimmillaan rakkauden ja kiintymyksen osoittaminen läheisimmillemme. On tilanteita, joissa on erityisen tärkeää saada kokea rakkautta perheen ja suvun taholta. Joulu tarjoaa kaikille niitä mahdollisuuksia. Näitä mahdollisuuksia ovat myös menetysten ja surun ajat. On tärkeää, että silloin on joku joka ymmärtää ja osaa ottava. Toivottaessani kaikille teille sukuseuran jäsenille lämmintä joulumieltä ja siunauksellista joulun aikaa, teen sen aivan erityisesti teille kaikille, joita suru on kohdannut kuluneena vuotena. Sureminen on tunne joka kuljettaa yli vaikeiden vaiheiden. Se antaa myös tilaa uudelle vaiheelle elämässä. Ellemme osaa surra, emme pysty siirtymään elämänkulussa eteenpäin. Surunkin koskettaessa elämä voidaan nähdä myönteisenä tunteena, vaikka se on kokemuksena raskas. Näissä mietteissä menemme tänä jouluna 2014 kaikkien poisnukkuneiden rakkaidemme hautakummuille sytyttämään lämpimät joulukynttilämme.

Niilo Niskanen

Joulun aika kokoaa suvun eri ikäpolvia yhteen

Meidän Niskasten haaveena on ollut jo vuosia sukukirjan valmistuminen. Meille toimitetuissa tarinoissa, jutuissa ja valokuvissa on kosolti hyvän kakun aineksia, herkullisuuteen on vielä hiukan matkaa. Tervetulleita ovat edelleen tarinat, valokuvat, vanhat kartat asuinsijoiltamme sekä monet muistelut mitä erilaisimmista asioista - arjesta, juhlasta, hyvästä onnesta ja ilosta, suuresta surusta ja raskaista menetyksistä, erikoisista matkoista, mieleen jääneestä henkilöstä, sukumme ruokaperinteestä, erilaisista kädentaidoista jne. Kaikki tarinat ja jutut ovat arvokkaita, niistä pala palalta koostuu kirjamme. Haluathan sinäkin olla mukana yhteisissä talkoissamme.

Innostus omien sukutietojen selvittämiseen on lisääntynyt valtavasti. Tietoja sukutietokantaan on toimitettu todella runsaasti. Rekisterinpitäjä suorastaan hykertelee tyytyväisyydestä. Hänelle voi lähettää jatkossakin postia, sillä tietokantaan mahtuu tallennettavia henkilötietoja.

Sukukirjatoimikunta on ahertanut vuoden, kerännyt, koonnut ja taltioinut kirjaan toimitettua materiaalia. Olemme olleet mukana toteuttamassa myös tämän vuoden jäsenlehteä keväällä 2014 ja nyt kädessäsi olevaa joulukuun lehteä 2014. Toivomme, että viihdyt niiden parissa ja ne siivittävät sinut kertomaan oman tärkeän tarinasi meille.

Toivotamme leppoisaa ja rauhaista Joulun aikaa sekä Hyvää Uutta Vuotta 2015!

Sukukirjatoimikunta

Herännäisyyden alkutaivalta todistamassa

Siirytään 1700-luvun lopun Pohjois-Savoan, missä Lars Johan (Lauri Juho) Niskanen sai olla todistamassa erikoista tapahtumaa Lapinlahden Savojärven kylässä. Heinäntekoaikaan 1796 Telppään niityllä kahden talon väki oli korjaamassa heinää, kun he yhtäkkiä he kaatuivat maahan niin kuin kuolleet. He näkivät taivaallisia näkyjä ja alkoivat puhua eri kielillä, joita ”Hengi heille opetti”. Tästä seurasi herätys koko kylässä. Lauri Juho Niskanen kertoo kirjoittamassaan *Muisto Kirja Hengellisten asiain päälle* (1837) Lapinlahden herätyksen vaiheista. Hän kuvailee paikallisen horrossaarnaaja Juho Martikaisen voimallisesta julistusta ja korkeilla luonnon lahjoilla varustetun, mutta ulkokultaisen pyöräntekijä Juhana Lustigin nousua liikkeen johtoon. Lopulta vielä joukkoon liittyy ”yksi halpa nuori mies, nimellä Paaval Ruotsalainen, joka juuri sinä aikana tuli totuuden tuntuun”. Esi-isämme Lauri Juho Niskanen sai olla todistamassa uuden ja yhteiskuntaa suuresti muuttavan kansanliikkeen alkuvaiheita.

Paavo Ruotsalaisen lähipiirissä vaikutti taas 1800-luvun alkupuoliskolla iisalmelainen talollinen Wilhelm Niskanen (1796–1860), joka liittyi heränneisiin vuoden 1817 paikkeilla ja alkoi käydä seuramatkoilla Paavo Ruotsalaisen ja serkkunsa

Lauri Juho Niskasen kanssa. Wilhelm Niskanen asettui perheineen Nivalaan. Hänestä tuli yksi heränneiden johtajista ja tapahtumien kirjaaja. Niskasen teos *Heränneen ja langenneen ihmisen tilasta ja sen armoituksesta* ilmestyi 1882.

Wilhelm Niskanen sai 1848 vastaanottaa Paavo Ruotsalaiselta viestin: ”Paljon terveyksiä teille, minun vanha, rakas ystäväni, Wilhelm Niskanen! Minä olen kuullut, että te vielä olette jaksaneet reisuta iisalmeen, ja minulla olisi suuri halu teitä nähdä, vaan minun terveyteni ei anna tällä kertaa millään tavalla reisutak. Sen minä, hyvä ystävä, muistutan sinullen: älä käy taidolla vastaan herännyttä kansaa.” Kirjeessä on jo varoituksen sanomaa ja ajan mittaan Niskasta alettiin syyttää vääräoppisuudesta. Ruotsalainen kirjoitti 1850: ”Nykyajalla on luodemaalla, merenrantaan päin, ilmaantunut antikristus, jonka nimi on Vilhelmi Niskanen. Minä olen kirjeen kautta kovasti kieltänyt häntä oppiansa levittämästä, mutta ei hän ole totellut”. Saman vuonna Ruotsalainen tervehti Niskasta: ”Paljo terveisiä Rakas Ystävä Herrasa tai pirusa Herra Wilhelm Niskanen.” Niskanen ei kuitenkaan luopunut herännäisyydestään. Ruotsalaisen kuoleman jälkeen heränneet jakautuivatkin kahteen leiriin, niskaslaisiin ja toistupalaisiin.

Olisimme kovin iloisia, jos joku suvun jäsen paneutuisi Lauri Juhani Niskasen ja Wilhelm Niskasen elämään ja niskaslaisuuden luonteeseen. Kuuluuko sukuumme muita körttijohtajia? Entä rukoilevaisuus, evankelisuus, lestadiolaisuus ja uuspietismi, mikä on sukumme kytkentä näihin herätysliikkeisiin?

Niskakosken talo Nivalassa.

(V. R.)

Kuva Väinö Ruuttunen.

Kuva on julkaistu Olavi Kareksen kirjassa "Heränneen kansan vaellus".

Niskasen vanha talo Nivalassa

Maanviljelijä, herännäisjohtaja Kustaa Vilhelm Niskanen (s. 1796) muutti 1844 Iisalmesta Nivalaan ja osti sieltä Niskakosken tilan, jota hän ryhtyi poikiensa kanssa kohentamaan. 1800-luvun lopulla tila oli tuottavassa kunnossa ja pihapiirissä seisoi kaksi isoa toisiinsa nähden vinkkelissä olevaa taloa. Näistä vain kuvassa näkyvä talo on enää paikallaan. Pois siirretyn talon tilalla on nyt maanviljelijä Heikki (Vilhelm Niskasen

pojanpojanpojanpoika) ja hänen vaimonsa Vuokko Niskasen nykymallinen rakennus talovanhukseen nähden vinkkelissä. Jos Vilhelm vielä eläisi, hänenkin postiosoitteensa olisi Niskasentie 44, 85540 NIVALA. Kuva on otettu kesällä 2000 Ylivieskan Raudaskylässä pidetyn Niskasten sukkokouksen yhteydessä.

Maija Pöyhönen

Osana suomalaista kulttuurihistoriaa

Venny Soldan-Brofeldtin maalaama taulu *Ateria savolaisessa talonpoikaistuvassa* on varmasti useimmille suvun jäsenille tuttu. Vuonna 1892 Kusti Niskasen (1835–1906) talossa Iisalmen Puustellinniemessä maalattu taulu esittää Sirkku-Marja Salakarin (Juho Niskasen sukuhaara) ukin perhekuntaa. Kuvassa ovat Kustin pojat Pekka ja Lauri Juho Niskanen ja Laurin vaimo Johanna os. Vartiainen lastensa Anna Helenan, Kustaa Villen ja Johannan sylissä olevan Petter-vauvan kanssa. Lauri Juhon vieressä Liisa- sisko laittaa lusikkaa suuhunsa. Lauri Juho ja Johanna saivat 12 lasta joista aikuisiksi kasvoi 9. Lauri Juho kuoli jo 1910 ja Johanna jäi yksin selviämään lapsikatraansa kanssa.

Arkisista puitteista kertovat seinälle ripustetut työkalut ja lattialla tepasteleva kana. Ruoka oli pottua ja särvintä, joita syötiin yhteisistä kulhoista maalaamattoman pöydän ääressä. Johannan pää on peitetty huivilla, kuten vaimoihmiselle sopi, mutta puku on kuitenkin sininen. Venny Soldan-Brofeldtilla oli ollut työtä saada vilkas viisivuotias Anna-Helena, Sirkku-Marja Salakarin Anni-täti, pysymään paikallaan. Anni Eskelinen on muistellut maalauksen tekemistä myös radioon tehdyssä haastattelussa, joka lähetettiin 7.8.1959.

Venny Soldan-Brofeldt tutustui harrasta herännäistä elämää eläneeseen Niskasen perheeseen puolisonsa Juhani Ahon kautta, joka vieraili usein Puustellinniemessä. Iisalmen pappilassa syntyi myös maalaus *Heränneitä* (1898), jossa Soldan-Brofeldt kuvaa Iisalmelaisia naisia. Liekö siinäkin sukumme jäseniä. Joka tapauksessa Niskaset kietoutuvat maalauksen kautta suomalaiseen

kirjallisuuteen ja taiteeseen.

Mediataiteilija Pekka Niskanen, maalauksen Petter-vauvan pojanpoika, tarkasteli toukokuussa 2014 väitöstutkimuksessaan *Taide identiteettien ja politiikan rakentajana maalausta Ateria savolaisessa talonpoikaistuvassa* -maalausta yhdessä videoinstallaation, Göteborgin oopperan Rigoletto-lavastuksen ja -puvustuksen sekä Itä-Timor-aktivisteista kertovaan dokumenttivideon kanssa. Siinä ajan ja elämän monet tasot kietoutuivat toisiinsa, kuten meidän kaikkien elämässä.

Ruumiinkulttuurin tämäntalviset saavutukset saavat meidät myös olemaan ylpeitä Niskasgeeneistämme, kuuluvathan hiihtomestarit livo ja Kerttu Niskanen samaan sukuun. Samaa sisarusarjaa on muotisuunnittelija Katri Niskanen. Heidän isoisänsä isä on Puustellinniemen isäntä Kusti Niskanen, Virran Kusti.

Toisen suomalaisen naistaiteilija Anna Sahlstén kuvasi myös mielellään suomalaisia kansanihmisiä sekä herännäisyyteen liittyviä henkilökuvia. Hänen maalauksensa *Maisema Iisalmen seudulta* on arveltu esittävän Virran Kustin taloa.

Riittääpä noita taiteilijoita omastakin takaa. Kiuruvesi-lehti (27.10.1962) kertoo Kiuruvedeltä Raaheen kulkeutuneesta kansantaiteilija Antti Niskasesta, joka veisti puusta muotokuvia ja esineitä. Niskanen koversi muun muassa Kiuruveden vanhan kirkon pienoisljäljennöksen, jonka sisällä ovat seurakuntalaiset ja pöntössä puhuva pappi.

2/2014

Juhani Aho oli Virran Kustin parhaita ystäviä ja usein Puustellinniemessä nähty vieras. Aho antoi uudet kirjansa usein Kustin luettavaksi jo ennen niiden painamista. On hyvin todennäköistä, että Ahon *Kevät ja takatalvi* on saanut vaikutteita ystäväysten välisestä seurustelusta. Ketkä muuta taiteilijat ovat kuvanneet teoksissaan Niskasten elämää? Onkohan Juhani Aho kirjoittanut Lastuissaan tai muissa teksteissään Niskasista? Löytyykö kaunokirjallisuudessa kertomuksia meistä?

Venny Soldan-Brofelt: Ateria savolaisessa talonpoikaistuvassa

Kauluulaudan tarina

Antti Niskasen kotona on mukava muisto Kusti Niskasesta: vanha puinen kauluulauta. Laudan tarina tule esille sukukirjatyön yhteydessä ilmaantuneen, todennäköisesti *lisalmen Sanomissa* julkaistun artikkelin ansiosta. Artikkelin tiedot ovat peräisin Antin isältä Pekka Ville Niskaselta (1908–1974), jonka oli sukutietojen ja perinteen keräämisen ansiosta tarina on säilynyt.

Kauluulaudan on tehnyt vanhempi Kusti Niskanen (1755–1808) vaimolleen Elisabethille vuonna 1777. Vuosiluku näkyy vielä laudasta. Vaatteiden silitämisessä käytetyt kaulauslaudat olivat suosittuja morsiuslahjoja. Elisabethilta se on siirtynyt hänen miniälleen Tiinalle ja ajan mittaan aina seuraavalle sukupolvelle. Kauluulauta on kokenut monet värikkäät vaiheet. Suomen sodan aikana vuonna 1808 Koljonvirralla paloi Niskalan talo, jossa Kusti perheineen asui. Luultavasti kauluulauta oli yksi harvoista esineistä, jotka jäivät palosta jäljelle. Laudan kärjessä näkyy vieläkin palovamma.

Toinen tapaus sattui sortovuosien aikaan. Silloin kauluulauta oli herastuomari Kusti Niskasen perheessä, jossa otettiin kiihkeästi kantaa suomalaisuuden puolesta. Profeltin pojista Pekka (myöh. Aho) oli venäläistämispolitiikan vastustaja, joka puhui sortovuosina ympäri maata pidetyissä salaisissa kokouksissa. Jouduttuaan santarmien

etsimäksi hän pakeni Kustin luo ja luuli olevansa turvassa. Santarmit kuitenkin seurasivat ja pidättivät Pekan, joka joutui maasta karkotetuksi.

Samoihin aikoihin toinen aktivisti, maisteri Väinö Malmivaara pakeni isänsä Wilhelm Malmivaaran luo Kiuruvedelle, missä päin kerrottiin santarmien saapumisesta. Isä neuvoi Väinöä turvautumaan Jumalaan ja Puustellin Kustiin. Pimeän turvin Malmivaara hiihteli Puustelliin. Talonväki on jo nukkumassa Väinön saapuessa, mutta ehti vaihtaa pakolaiselle kuivat alusvaatteet. Kusti ei uskaltanut piilottaa pakolaisia taloonsa, koska tiesi santarmien seuraavan. Malmivaara kyydittiin hevosella seuraavaan kohteeseen ja lopulta Ruotsiin. Santarmien tullessa isäntä oli ovella vastassa ja Malmivaaran pestyt alusvaatteet lieden edessä kuivumassa. Väinön aluspaidassa oli hänen nimikirjaimensa ja olettavasti ne olivat parempaa laatua kuin tavallisessa maalaistalossa. Kun emäntä ei muuta keksinyt, hän kääräisi pyykkiä kauluulaudan ympärille ja heitti ne likapyykin joukkoon. Jos vaatteet olisivat löytyneet, Niskasen perhe olisi voinut joutua syytteeseen rikollisten piilottelusta. He olisivat myös voineet joutua paljastamaan Malmivaaran piilopaikan. Santarmit tekivät tiukan kotietsinnän, mutta eivät löytäneet mitään. Malmivaara pääsi turvaan.

Asta Niskanen

Pekka Niskasen kertoma tarina antaa pienen välähdyksen sortokausien ja suomalaisuusaatteen vaikutukseen omassa suvussamme. Löytyykö Sinun kodistasi samanlaisia, muistoja kantavia esineitä? Kerro niihin liittyvät jutut sukukirjaamme.

Kauluulauta vuodelta 1777

Kusti Niskanen: rehellinen huumorimies

Digitaalisesta sanomalehtiarkistosta löytyy Hengellisen Kuukauslehdessä (1-2/1907) julkaistu kuvaus Kusti Niskasesta.

”Erityisenä piirteenä Kusti Niskasén luonteesta mainittakoon vielä seuraavaa En kuullut hänen koskaan toista ihmistä panettelevan eikä hän kauan kärsinyt muitakaan panettelijoita kuulla. Veljensä Juhani Niskanen – Virran Juha, silloisten heränneiden johtaja lisalmella, oli Kustin vastakohta. Kusti ei läheskään aina hyväksynyt

veljensä toimia, mutta hän ei sallinut kenenkään veljeänsä panetella. Mitä hän hänessä moitti, siitä puhui hän Juhalle kahden kesken.

Kusti Niskasén lahjat tulivat yleisemminkin huomatuiksi. Häntä käytettiin holhouslautakunnan toimissa, lainamakasiinin toimissa ja muissa kunnan viroissa, kihlakunnan lautamiehenä, kirkkoväärtinä, ja olipa useat kerrat kysymyksessä hänen valitsemisensa valtiopäiville, mutta sai hän tämän itse estetyksi. Taitavuudellaan voitti hän kaikkien kunnioituksen.”

Hengellinen Kuukauslehti

Ain laulain työtäs tee

Pekka Ville Niskaselle oli samalla tavalla hyvä huumorintaju kuin isällään. Siitä kertovat hänen sanontansa. Pekka ja hänen puolisonsa Katri kävivät jo nuorina samoilla seuramatkoilla. Pekka katseli ”kaunista Katria” vähän sillä silmällä, josko ottaisi eukokseen. Katri katsoi silloin, että Pekka ei ole sopiva: poltti piippua ja ”vähni jootavia” ts. laski leikkiä. Elämä kuljetti kuitenkin vuosia myöhemmin yhteen. Molemmat jäivät leskiksi ja Pekan sisko lida oli puhemiehenä. Hän kirjoitti Katrille kosimakirjeen, kun Pekka ei selvinnyt sitä tekemään.

Molemmat olivat musikaalisia. Pekka soitti harmonia – ja suutaan, Katri harmonia ja kannelta. Olennaisena heidän ja lastenkin elämään kuului musiikki. Ystäviä kohdatessa ei erottu, jollei laulettu. Monet Siionin virret veisattiin moniäänisesti. Siinä ei stemmoja tarvinnut harjoitella, vaan Pekka saattoi sanoa: ”Laala sinä ylläältä, minä laalan allaalta”. Hienoa oli se moniääninen, kiireetön veisuu niekkuineen ja välitaukoineen. Pekalle rakkain virsi oli: ”Herraa hyvää kiittäkää” ja toinen ”Kirkasta, oi, Kristus meille ristinuhri Golgatan”.

Pekka ei laulanut vain yhdessä toisten kanssa. Lypsäessään Punakorva-lehmää laitumella lehmä siirtyi aina askeleen eteenpäin ja Pekka lauloi:

”Tule askele askeleelta minun kanssani kulkemaan. Sua ilman en saata olla, pysy luonani ainiaan.” Järvellä, iltahetkenä kotiin soudattaessa Pekka saattoi laulaa: ”Nii myö hilijoo sooveltiin ja päevä jo laski maelleen. Kun myö rantaan joovuttiin, ol kello jo kymmentä vaella.”

Aku Rätty totesi aikanaan Pekka Niskaselle: ”Kyllä tuo Pekkakin taevaaseen männöö, kun Jumala vettä ja eokko työntää.”

Helvi Klemetti

Pekka Niskanen

Kertoilkaapa sukulaiset, mikä on teidän perheenne rakkain virsi tai laulu. Juha Niskasen lähettämässä nauhoitteessa veisataan Siionin virsi numero 200 ”Auta Jeesus lapsiani”. Nauhalla lähettäjän isänisä Antti Niskanen kertoo 1966 Oulaisissa elämästään ja kokemastaan. Haastattelijana on Paavo Niskanen, ”Neuvoja-Paavo Nivalasta”, joka on 1971 tehnyt sukuselvityksen. Paavon esi-isä oli valtiopäivämies Paavo (Paavali) Niskanen (1836–1916) ja tämän isä herännäisjohtaja Gustaf Wilhelm Niskanen.

Savolainen tapa hoitaa keisarillinen julistus

Kusti Niskasen pojanpoika, Ruotaanmäen Purolan isäntä Pekka Ville Niskanen jatkoi isänsä jalanjäljillä sekä hartaana herännäisenä että kirjoittajana. Hän pakinoi Iisalmen Sanomissa otsikolla "Aikojen takaa".

"Iisalmella oli Ylä-Savon tunnetuin rovasti Brofelt "Ruufeltti", kuten kansa häntä nimitti. Oli myös 'mökin akka' Anna-Mari, samoina aikoina. Niinpä kun Anna-Mari tapasi ystävänsä kirkossa ja rupesi rovestin saarnan aikana juttelemaan tuttunsa kanssa, sai rovasti kesken saarnansa aiheen varoittaa leppoisaan tapaansa 'Elkeepäs työ akat siellä penkissä huastella, että saes nuo ukot raahassa tuossa nukkua'. Taas kerran sai rovasti muistuttaa Anna-Maria. Ei kyllä 'huastelusta' – vaan elettiin 'sortovuosia' ja olisi pitänyt lukea Keisarillinen asetus. Jo etukäteen oli kirkkokansa varautunut tähän tilaisuuteen ja järjestetty

iskujoukot jokaiseen kirkon risteykseen, ja ulos. Niinpä kun rovasti alkoikin savolaisittain, kuten tapana oli, lukea 'Nyt minun velevollisuuden on teelle lukkeek keesarillinen julistus, eli lakkaatti, vaan jos työ että pysy kirkossa niin en kaet minä tyhjille seenillekkään sitä lue'. Silloin nousi melu kirkossa. Kuului huutoja joka puolelta: -Tuli on irti. Kello soi tapulissa. Oli kyllä joukossa sellaisiakin, jotka olisivat tahtoneet kuulla julistuksen. Ne vietiin väkisten ulos. Viimein ei ollut kirkossa kuin Anna-Mari ystävänsä kanssa. Heille sanoi rovasti: 'Mää tok matkaas Anna-Marrii. En kaet minä kehtoo keisarin asetusta kahen akan taatta lukkee'. Niin jäi asetus lukematta. P. V. N. (Vieremä)"
Olisiko ollut kysymys yleisvaltakunnallisen aselevollisuuden toimeenpanemisesta Suomessa eli laittomista kutsunnoista, joiden seurauksena suomalaisia sotilaita olisi voitu lähettää mihin tahansa suuren Venäjänmaan osaan sotimaan.

Henkisyiden perintö

Nivalalainen Toivo Niskanen lähetti 1961 Suomalaisen Kirjallisuuden Seuraan muisteluksia Paavali Niskasesta, joka vaikuttaa perineen isänsä kyvyn kokea korkeampia energioita. Toivo Niskasen kirjaaman tarinan on kertonut 1870-luvulla syntynyt Fanni Niskanen.

"Eräänä aamuna lähti Paavo Nivalan kirkolle kuntakokoukseen. Oli syksy. Viljat oli korjuussa. Sanoi hän työmiehille: 'Menkää tuohon navetta vainioon hautamaan kivejä.' (Siihen aikaanhan oli ainut konsti peltoilla oleville kiville haudata net.) Kokouksessa oli paljon asioita, mutta kesken kaiken Paavo sanoi: 'Jatkakaa te kokousta. Minun pitää lähteä heti kotia (matka 15 km)! Toiset esteli,

että mikäs sinulla sellainen tarve, kun kokous on vielä kesken. Oli Paavo sanonut: 'En tiedä miksi, mutta nyt on kiire.' Otti hevosensa ja lähti ajamaan kovaa kyytiä kotia. Niin hän saapui kotipihalle. Jätti hevosensa siihen ja juoksi navetta vainioon, mihin aamulla laittoi miehet kivejä hautamaan ja huusi niin isosti, kun jaksoi: 'Miehet kivi liikkuu!' Miehet 3, jotka loivat kivelle hautaa, tulivat äkkiä montusta ylös, kun kuulivat isännän huudon, ja samalla myös kivi mätkähti kaivettuun hautaan. Paavo oli vain sanonut: 'Tuo oli se kiire, mikä minulle tuli, että täytyi kesken kokouksen lähteä kotia. Nuot miehet olis kuolleet kaikki tuon kiven alle, jollen olis joutunut heille huutamaan.'

Juho Niskasen matka Amerikkaan – Titanic upposi, Jussi pelastui

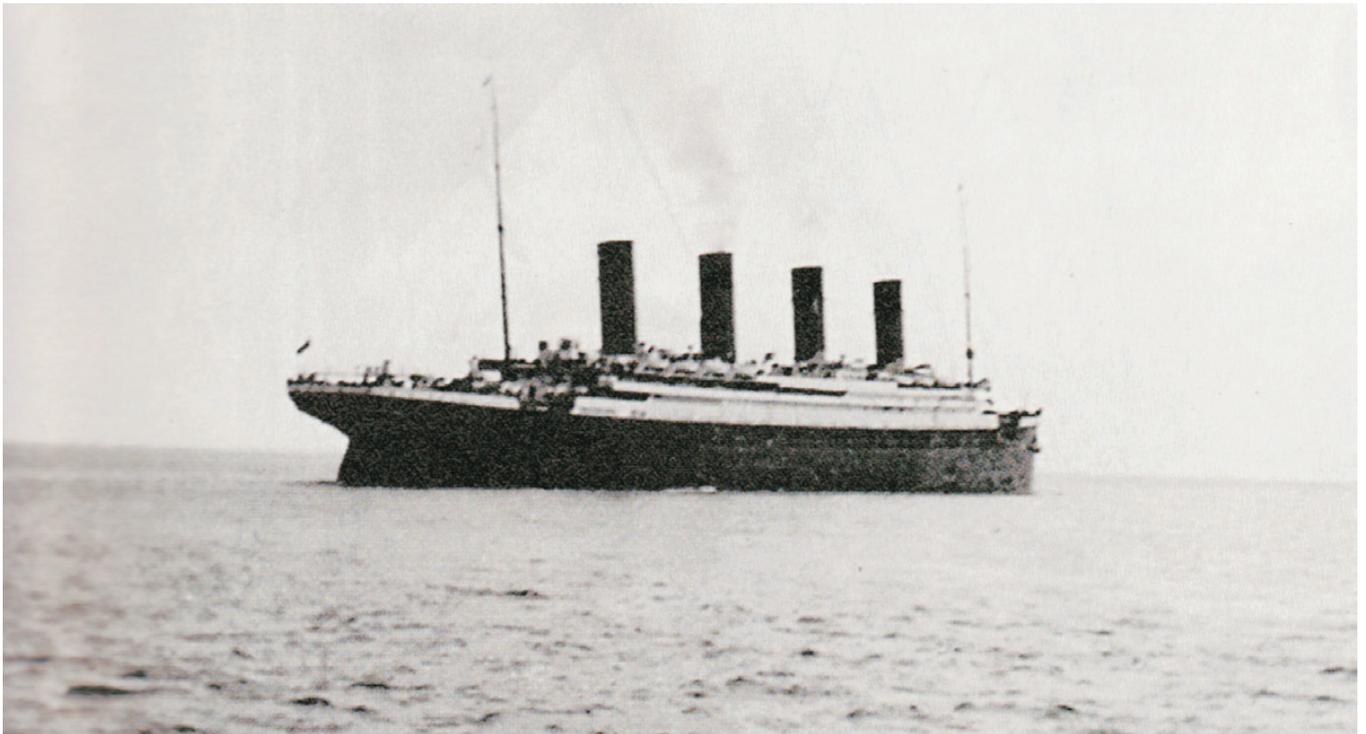
Kivijärveläinen Jussi Niskanen lähti 1905 Amerikan työmarkkinoita tunnustelemaan. Kolmen vuoden kuluttua hän palasi kotiin hakemaan perhettään. Päätös uudesta matkasta vahvistui, kun hän myi osansa Rähän talosta ja osti matkaliput Amerikkaan. Lähdön hetkellä yksi lapsista sairastui silmätulehdukseen, Jussi lähti yksin matkaan. Hän matkusti Englantiin Southamptoniin, mistä matka jatkui upouudella *Titanicilla*, jolla oli edessään neitsytmatka yli Atlantin. Ennen laivaan nousua Jussi kirjoitti vielä Titanicin kuvalla varustetun kortin kotiin "Nyt lausun monet tuhante terveset että tälä sitä mennään ja aamulla taas lähetä tähä isoon venesen jonka täsä näitte, eikä muuta kun voikoa hyvin tätä toivo Jan Niskanen". Kortin hän oli osoittanut vaimolleen Leina Niskaselle ja osoitteena oli "Karstula Vastinkki aho Vinlan. Kortti tuli perille 15.4.1912

Juho "Jussi" Niskanen

Kotiin postitettu kortti

Unelmalaiva Titanic

Keskiviikkona 10.4.1912 irrottautui Titanic laituri-köysistä ottaen kurssin Ranskan Cherbourgiin. Matka jatkui illalla ja Queenstoniin tultiin torstaina klo 12 maissa. Reilun tunnin kuluttua Titanic suuntasi Irlannin rannikolta avomerelle. Ilta-hämyssä Euroopan rannikko häipyi näkyvistä. Laivalla kaikki kiiteli uutuuttaan ja tunnelma siellä oli juhlava. Pohjakerroksessakin siirtolaiset nauttivat ylellisyydestä, tunnelma oli korkealla, soitettiin, laulettiin ja tanssittiin. Jussilla ei laivassa ollut varsinaisia tuttuja. Kotiseudulta lähdettäessä oli juttu Jalasjärveltä lähteneen Erik Jussilan kanssa luistanut mukavasti, he lyöttäytyivät yhteen kuin vanhat tutut. Hyttikaverina Jussilla oli Kiteeltä kotoisin oleva Juho Stranden, 31-vuotias naimaton maanviljelijä. Aika laivalla kului kannella ulkoillen, messissä pelaillen ja hyteissä leväten.

Matkustusluokat olivat tarkoin erotettu toisistaan lukollisin teräsportein. Toinen luokka laivan keskikansilla oli varattu ns. normaaleille matkustajille. Laivan pohjakerroksen kolmannessa luokassa matkustivat siirtolaiset, joiden rahat juuri riittivät Atlantin ylitykseen. Täältä Jussikin oli hyttinsä varannut.

Titanic halkoi tyyntä merta 22 ½ solmun vauhdilla. Oli tultu huhtikuun 14 päivän sunnuntai-iltaan ja matkustajat olivat jo suurimmaksi osaksi vetäytyneet hytteihinsä. Tähdet loivat meren rannattomaan tyyneen pintaan aavemaisen valonsa. Yht`äkkiä laiva tärähti. Hyteissään olevat matkustajat tunsivat sen. Kello näytti aikaa 11.45. Arveltiin laivan lisänneen vain vauhtia, koska tarkoitus oli saada matkasta Atlantin ylityksen

nopeusennätys. Arvelu oli väärä. Titanic oli törmännyt jäävuoreen!

Koska laivan pumput eivät enää auttaneet sisään tulvivaa vettä vastaan, antoi kapteeni käskyn: "Hätämerkkikutsu viipymättä!" Hän määräsi myös miehistöä jakamaan matkustajille pelastusliivit ja ohjaamaan naiset ja lapset pelastusveneisiin. Laivan koneiden jyskyttävä ääni hiljeni ja pysähtyi kokonaan. Jotakin poikkeavaa oli tapahtunut. Laivan koneet käynnistettiin uudelleen. Titanic lipui hitaasti eteenpäin. Laivassa kaiuttimista kuului "kaikki matkustajat kannelle pelastusveneisiin". Kolmannen luokan siirtolaiset tuskin ymmärsivät kuulutuksia. Arveltiin sen vain olevan pelastusharjoituksen. Pelastusliivejäkään ei tahtonut löytyä ja veräjät yläkansille oli suljettu.

Jussi Niskanen, joka jakoi hytin Juho Strandenin kanssa, oli jo vuoteellaan, kun hyttikaveri Stranden tuli ja kertoi käytävän lattialla olevan vettä. Jussi nousi vuoteeltaan ja kiirehti ilmoittamaan siitä ystävälleen Erik Jussilalle "nouse kuolematas kahtomaan". Kaverukset lähtivät etsimään tietä venekannelle. Jussila vielä pysähtyi käytävässä. Sanoi hakevansa hytistään lompakon ja tupakkaa. Kylmä merivesi käytävässä oli noussut jo puolisääreen, Jussila oli eksynyt Strandenista ja Niskasesta, jotka jatkoivat matkaansa laivan toiseen luokkaan johtavaan rappuun. Siellä veräjä oli lukittu ja matruusi ei suostunut sitä avaamaan. Stranden ja Niskanen eivät asiasta neuvotelleet, vaan mursivat portin väkisin käytävästä ottamallaan penkillä ja jatkoivat matkaansa perässään joukko muita kolmannen luokan siirtolaisia kohti ensimmäistä pelastusvenekantta.

Kannella he tarttuivat rohkeasti, miehistön esteilyistä huolimatta, venetaavettien köysistöön ja auttoivat naisia ja lapsia pelastusveneeseen nro 9. Lopuksi he hyppäsivät itse mukaan, kun vene oli valmiina laskettavaksi mereen. Aseella uhaten

miehistö ajoi heidät pois veneestä. Tässä väiteltiin, kunnes veneessä olevat naiset vaativat apua ison veneen soutamisessa. Yksin he eivät selviäisi.

Miehistö taipui naisten vaatimuksiin. Veneeseen olisi mahtunut 65 henkeä, mutta miehistö laski veneen alas (klo 9,20), kun siihen oli lastattu vain 50 henkeä. Stranden ja Niskanen tarttuivat ripeästi airoihin ja alkoivat soutaa venettä ulos Titanicin kyljestä.

Sää pimeällä merellä oli tyyni ja jäätävän kylmä. Ihmiset olivat vajaasti puettuja ja useat värjöttelivät yöpuvuissa. Pelastusvene 9 etäännytti hiljalleen laivasta. Sitä ympäröi meressä kaaosmainen sekasorto, avunhuudot kaikuivat ja kädet kurkottelivat apua. Veneen päälliköksi ilmoittautui Titanicin pursimies ja hän lupasi toimia keulassa myös tähystäjänä, ettei törmättäisi yhteen toisten veneiden kanssa tai meressä uivien ihmisten päälle. Etäännyvän Titanicin valot vähenivät, laiva nousi vähitellen pystyyn ja keula painui yhä alemmaksi veden alle. Yht`äkkiä Titanicin valot sammuiivat, välähtivät hetkeksi, sammuiivat kokonaan ja laivan liukui Atlantin kitaan. Pimeältä mereltä kuului kovaa ryskettä, kun laivan sisustus alkoi hajota ja höyrykattiloiden sähähtävät räjähdykset täyttivät aavemaisen ympäristön. Sen jälkeen pimeys ja hiljaisuus oli hetken kammottava.

Tilanteen taju palasi vähitellen. Jussi sipaisi kuin vaistomaisesti liivin taskuaan ja huomasi, että kello on tallella. Katsahti sitä, se näytti tähtien kelmeässä valossa 2.25. Uppoamaton Titanic oli vajonnut meren armottomaan kitaan. Vene 9:n lähituntumassa olivat pelastusveneet 11, 13 ja 15. Jotkut veneet kiinnittyivät toisiinsa köysillä pysyäkseen yhdessä. Mereltä alkoi kuulua myös avunhuutoja vedenvaraan joutuneilta. Joku oli saanut laivan pöydän, tuolin tai laudan kappaleen avukseen, mutta monelta voimat alkoivat hyytyä jääkylmässä merivedessä. Avunhuudot harvenivat meren hiljetessä outoon pimeyteensä. Veneessä 9 vallitsi

synkkä hiljaisuus Vain airojen ääni halkoi ilmaa. Pursimies kehotti etenemään lähelle muita veneitä.

Matkustajat olivat hyvin epätoivoisia. Oliko laivan sähköttäjä saanut hätäsanoman lähetettyä muille laivoille ja oliko apua tulossa? Lohtuna oli toive siitä, että apua tulisi. Lähiläivat vastasivat Titanicin kutsuihin ja lupasivat tulla onnettomuuspaikalle. Apuun oli tulossa RMS *Carpatia*, mutta senkin matka kestäisi noin neljä tuntia. SS *California* oli noin 20-30 kilometrin päässä pysähtyneenä jäälauttojen vaaran vuoksi. Monien väärinkäsitusten jälkeen sekin suuntaisi aamun sarastaessa Titanicin apuun. Californian tehtäväksi jäi turhaan etsiä mereltä mahdollisia eloonjääneitä. Klo 4.00 matkustajalaiva RMS *Carpatia* saapui ensimmäisenä onnettomuuspaikalle. Kaikki 711 pelastusveneissä ollutta ihmistä nostettiin kello kahdeksaan mennessä sen kannelle. Näiden joukossa oli myös Jussi Niskanen.

Carpatia tuli surullisen lastinsa kanssa New Yorkiin torstaina 18.4. illalla noin klo 8.30. Hiljaisuus satamassa oli käsin kosketeltava. Kolmannen luokan matkustajat saivat kuitenkin odottaa maihin pääsyä myöhäiseen yöhön. Heidät ohjattiin sivummalle rantamakasiinin suojaan. Vastaanottajia eivät siirtolaismatkustajat kiinnostaneet, he olivatkin aikoja sitten kaikonneet satamasta. Satamassa Naisten Avustuskomitea huolehti pelastuneista siirtolaisista ja heidät kuljetettiin New Yorkissa St. Vincent`s Hospital sairaalaan, minne myös Jussi Niskanen joutui. Ei ollut tuttuja ja lähes kielitaidottoman Jussin tilanne tuntui synkältä. Päällä hänellä oli lainavaatteet ja taskussa matkatavaroista laivayhtiöltä vaatimansa 50 taalaa.

Jussi ei aikaillut, hän lähti suunnitelmansa mukaan Granatevilleen lähelle Bostonia. Perillä hän sai apua entisten tuttavien kautta työpaikan hankkimisessa. Vanhan tuttavan Mattie Henricsonin luona hän sai alkuun myös asua. Jussilla oli nyt huoli kotiin jääneestä perheestä ja heille tiedon saamisesta, että hengissä ollaan. Perille tieto saapui vasta noin kahden kuukauden kuluttua.

Turmasta Jussi sai ikuisen kammon merta kohtaan. Hän ei antanut perheensä tulla luokseen meriteitse, eikä itse voinut nousta laivaan matkustaakseen kotiin. Jussi lähetti rahaa vaimolleen perheen elatukseksi, joskus pieniä paketteja ja kirjeitä kuulumisista. Sitten nekin pikkuhiljaa vähenivät ja loppuivat myöhemmin kokonaan.

Kolmen vuoden kuluttua Jussi päätti muuttaa Lännen kultamaille. Kaliforniaan tultuaan Jussi osti kymmenen eekkerin karjatilan. Löysikö hän omalta maaltaan kultaa? Ilmeisesti, koska teki uuden aluevaltauksen aivan maatilansa jatkeeksi. Jussi kuoli 13.8.1927 54-vuotiaana hämärissä olosuhteissa lähellä Cazaderoa. Oman mökkinsä palaneilta raunioilta hän löytyi päähän ammuttuna metsästyskivääri vierellään. Olisiko kyseessä ollut sittenkin murha ja motiivina Jussin kulta? Puheiden mukaan naapureita oli kovasti kiinnostanut Jussin kultavarasto, jota arveltiin olevan useita kiloja. Näin tämän Titanicista pelastuneen sankarin elämä päättyi kovin surullisesti unelmalaiva Titanicin tavoin.

Isovaarini, Juho "Jussi" Niskasen muistolle

Tuulikki Saarinen

Kirjeitä Sallasta

Kaarle Niskanen syntyi 1905 Iisalmen maalaiskunnassa Ruotaanlahdessa. Kansakoulun, Sepälän maamieskoulun ja sotaväen jälkeen hän pääsi Iisalmi-Ylivieska-radon rakennustöihin ja vuonna 1928 alokkaaksi Valtion Rautateille. VR:n palveluksessa hän sitten tekikin koko elämäntyönsä.

Moskovan rauhassa Suomi joutui luovuttamaan Neuvostoliitolle Sallan–Kuusamon alueen ja rakentamaan ratayhteyden Kemijärveltä Neuvostoliiton puolelle Muurmannin radalle. Kun jatkosota syttyi, saksalais-suomalaiset joukot valloittivat alueen venäläisiltä, minkä jälkeen radalla alkoi sekä normaali- että sotilasliikennöinti.

Rautatieläisenä Kaarle Niskanen ei joutunut rintamalle – ei talvi- eikä jatkosodassa - mutta 1944 hänet komennettiin Sallan konduktöörin tehtäviin. Tältä ajalta on tallessa joukko kotiväelle lähetettyjä kirjeitä.

Salla 5.3.1944

(postileima: Kenttäpostikonttori 6.3.1944)

Kolhoosi

Kiitos paketista sain sen tänä aamuna. Lähetin kirjeen ensimmäisen päivän iltana täältä kauvan se on viipynyt matkalla kun et ole sitä vielä saanut, voi olla että ne kulkee sensuurin kautta ja siellä viipyvät. Leipää minulla vielä oli melkein kaksi kokonaista jällellä, olen ollut hyvin huonossa syönnissä, maha on vain ollut kipeänä, en tiedä

mikä tuo vaivannee kun ei ala parata. En ole liittynyt siihen sotilasmuonaan vielä, olisi pitänyt olla kaikki kortit mukana siis huhti- ja toukok. kortit myös ennen kuin siihen pääsee liittymään, olkoon nyt toistaiseksi, koitan olla omissa sapuskoissa kun lähetät perunoita ja hommaa sianlihaa että saisin aina jotain laittaa. Tämän viikon olen ollut melkein voileivän varassa ja vettä ryypännyt päälle eihän se hääviä ole, eilen kävin tuolla kylällä, siellä sain syödä kunnollisesti, sain 2si lasillista maitoakin.

Kolhoosi 11.3.1944

Tämä murju jossa asun on vähän ahdas 4 miehelle ei tahdo olla seinätiloja sen vertaa että saisi takkinsa naulaan, sitten kun tämä on vielä keittiö niin nuo toisen kämpän miehet kulkevat keittämässä että tahtoo olla vähän rauhatontakin. Me on puhuttu Laurilan, Seinäjoen miehen kanssa, että kun saataisiin kämppää kahteen mieheen niin me laitettaisiin olomme mahdollisimman mukavaksi ja laitettaisiin yhdessä ruokaa, mutta eihän sitä saa järjestettyä niin kuin itse meinaa. Laurila on muuten hyvä kaveri siinä 45 vuoden ikäinen, vakaa eteläpohjalainen, Laihialta ja aivan raitis. Kyllä täälläkin on elokuvat, siviileille perjantai iltaisin ja arvatkaapas minkälainen pääsymaksu, semmosella isonpuoleisella kaminahalolla sinne pääsee, pidätte varmasti leikkinä, mutta totta se kuulemma on, se on saksammiin sotilaita varten ja heille se ei ole rahakysymys pääsevät vaan vähemmällä puunkannolla kun kävijät tuovat puita tullessaan. En ole käynyt vielä, mutta voi tässä joskus käydä kun sattuu perjantai vapaaksi ei muuta kun iso pölkkö kainaloon ja elokuviin.

Maija Pöyhönen

Maijan äiti

Isän komennuksella ollessa äiti pyöritti taloutta Kannuksessa. Kuvassa keskellä on Eeva Niskanen vierellään Raili ja Esko. Meille - niin kuin moniin muihinkin perheisiin - otettiin sota-aikana kaneja

eläteiksi. Kesän ajan ne olivat lemmikkejä ja joulun mennessä teurastettiin ja syötiin. Isällekin riitti ruokia, joita äiti lähetti junassa puisessa, lukollisessa laatikossa.

Komennuksella arjen järjestäminen, kaverin löytäminen ja edes joku huvi olivat ensiarvoisen tärkeitä. Onkohan Sinun laatikoissasi vanhoja kirjeitä? Lähetä otteita sukukirjaa varten pienen taustakertomuksen kera.

Pikku-Einon sota

Eino Niskanen oli seitsenvuotias, kun talvisota alkoi. Hän asui Kajaanissa ja välillä evakossa Kajaanijoen Paltamon puolella Uudessakylässä, missä Einon äidin vanhemmat asuivat. Lapsen sotamuistot ovat hälytyssireenien voitotusta, vaara ohi -merkin ujellusta kunnes tuli se ikimuis-toinen hyökkäys.

”Syksyn kuluessa olivat miehet laajentaneet ja vahvistaneet rinteessä olevaa perunakuoppaa niin, että sinne mahtui kymmenkunta ihmistä ”pommisuojaan”. Kuoppaa lämmitettiin peltisankoon ladotuilla tiiliskivillä. Kivet kuumennettiin leipä-unin hiilloksessa tai ulkonuotiossa.

Talven kuluessa kuunneltiin radiota tarkkaan, varsinkin Neuvostoliiton propagandaradiota, jossa suomalaisääni Tiltu selosti tilanteita ja kertoi tulevasta. Tuon radion kuuntelemisen sotapoliisi oli kieltänyt, mutta salassa sitä kuultiin. Aikuiset kertoivat Tiltun sanoneen, että Kajaania tullaan pian pommittamaan. ”Työläiskaupunginosa” ei kuitenkaan pommiteta, oli Tiltu luvannut.

”Turhien” hälytysten vuoksi olimme lopettaneet juoksemisen kuopan suojaan. Sitä kuitenkin lämmitettiin edelleen.

Eräänä helmikuun aamuna, päivän alkaessa valjeta ja talkkunapuuron poristessa hellalla, alkoi kuulua voimistuvaa lentokoneiden ääntä, joka yltyi korvia huumaavaksi. Samassa pärähtivät sireenit soimaan kaameaa voitotustaan. ”Ne ovat ryssän koneita ja niistä putoo pommeja”, karjui joku ovella. Syntyi täysi kaaos. Äidit yrittivät hädissään haalia vaatteita lapsille mukaan pommisuojaan ja tempaisivat heidät mukaansa. Pommien räjähdysten

saattelemana syöksyimme kuoppaan, johon sullouduimme yhtenä sekamelskana. Pienet tarrautuneina äiteihinsä kiinni. Me vähän isommat menimme, mihin sovimme. Minä taisin piiloutua perunalaariin.

Tilaa oli vähän, ääntä sitä enemmän. Aikuisten hätä tarttui jokaiseen. Hätäiset rukoukset sinkosivat taivaalle. Ihmiset pyysivät toisiltaan syntejään anteeksi. Itku ja huuto vaimensivat pommien räjähdysääniä. Kuolemanpelko oli hyytävästi läsnä.

Pommikoneiden äänet välillä loittonivat, välillä voimistuivat korvia särkeviksi, niiden kiertäessä yläpuolellamme. Joka kerta toistuivat myös samat hätähuudot kuopan sisällä.

Ikuisuuden jälkeen, lyhyen talvipäivän hämärtyessä, koneiden äänet loittonivat ja loppuivat kokonaan. Itku ja parku kuopassa vaimeni nyyhkytyksiksi. Viimein parahtivat hälytyssireenit soimaan. Se oli yhtäjaksoinen, vapauttava vaara ohi -merkki. Olimme pelastuneet!

Pikku-Eino

Ulos tultuamme meitä odotti uusi järkytys, kaupunki paloi. Olin joskus kuullut puhuttavan helvetin esikartanosta. Siinäkö se oli, silmiemme edessä. Kaupungin paikalta kohosi korkeuksiin kilometrien levyinen tuliseinä. Vielä korkeammalle sinkoilivat palavat esineet. Kuumuudessa räjähdyspommit laukeilivat ja lisäsivät tuhoa. Se oli hirvittävää kuultavaa ja katseltavaa. Tuota

tulimerta emme saaneet enää katsella, vaan meidät komennettiin sisälle tupaan. Tuvassa ihmiset hiljentyivät. Hiljaiset kiitosrukoukset pelastuksesta mumistiin taivaalle. Talkkunakattilat hellalla olivat palaneet pohjaan. Eipä ollut nälkäkään.”

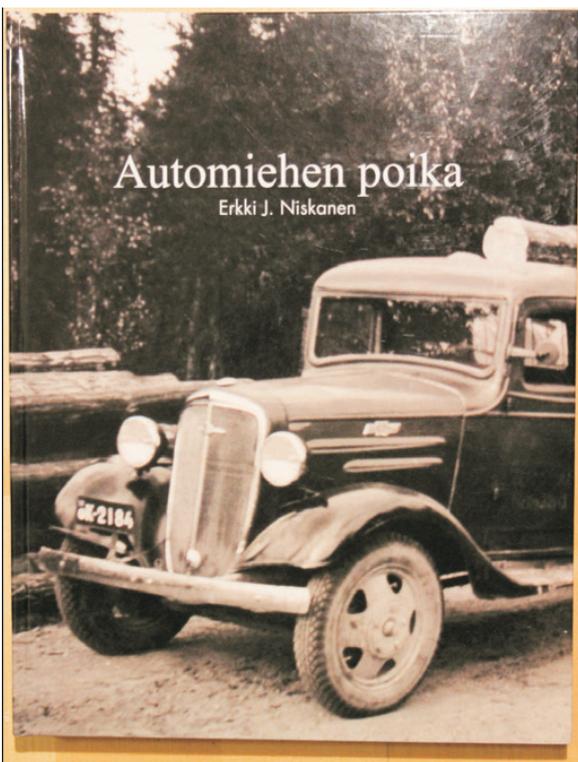
Eino Niskanen (Juho Niskasen sukuhaaraa)

Automiehen elämää

Sodan jälkeen siirryttiin tavalliseen elämään. Erkki J. Niskanen on kuvannut omaelämäkerrassaan *Automiehen poika* elämän rakentamista jälleenrakennuksen Suomessa.

”Tärkeimmät tekemiseni ovat pyörineet tavalla tai toisella autojen ja autoilun parissa. - - - Sotien välisen rauhan aikana sain ajaa armeijan Leenalla Luvelammelle Alaluostaan. Kun istuin läpsykirjojeni äärellä Nurmeksen kouluasunnossani, kuulin vain kadulta, kuinka kuski vaihtoi ja antoi auton moottorille ’saapasta’.

Sitten seurasivat elämäni henkisesti ja ruumiillisesti vaikeimmat autonkuljettajan tehtäväni Säyneisessä. Sen jälkeen vuorossa oli kolmivuotinen autolinja Tampereen Teknillisessä koulussa sekä eri vakuutusyhtiöissä vielä monenlaisissa autoihin liittyvissä töissä 35 vuotta. Ortopedi laski Tikkurilassa eläketodistusta kirjoittaessaan, että töitä olin tehnyt tarpeeksi eli 42 vuotta. Jokainen lukija voinee yhtyä käsityksiini, ettei paljon enempää autoiluun liittyvää yhdelle maskuliinille enää tarvita.”

Automiehen poika

Työn ohella Erkki Niskanen harrasti ajokoetoimintaa ja jänisjahtia Suomenajokoirien kanssa, kunnes siirtyi eläkevuosinaan golfin pariin. Kiuruveteläinen Arvo Niskanen puolestaan harrasti kalastusta, jonka avulla saatiin myös lisätuloja. Vuonna 1966 Niskanen laski verkonsa tervajokeen ja sai metrisen, kymmenkiloisen hauen, jonka Kiuruvesi -lehti (26.5.1966) nosti kuvan kanssa uutiseksi. Otamme mielellämme vastaan muitakin lehtijuttuja merkkipäivistä, ammattityöstä ja harrastuksista, kaikesta suvun elämään liittyvästä.

Menestyneitä Niskas-urheilijoita

Hiihtäjä ja kaksinkertainen olympiahopeamitalisti Kerttu Niskanen ja hänen veljensä olympiavoittaja Iivo Niskanen edustavat Pielaveden sukuhaaraa. Muun muassa Kertun ja Iivon ansiosta maastohiihto on taas nosteessa.

Suomen A-maajoukkueeseen kuuluvalle Kerttu Niskaselle maailmancupin startteja ja sijoituksia on viime vuosina kertynyt jo useita. Kerttu Niskasen tähänastinen hiihtoura huipentui Sotshin 2014 olympialaisissa. Olympialaiset olivat Kertun uran ensimmäiset. Uran ensimmäiset olivat niin ikään kaksi mitalia, hopeiset olympiamitalit. Paratimatallaan 10 km perinteisellä Kerttu sijoittui kuudenneksi ja naisten 30 km vapaalla neljänneksi parhaana suomalaisena naishiihtäjänä. Ensimmäisen olympiahopean voitto tuli naisten 4x5 km viestissä. Toisen hopean Kerttu voitti nais-ten parisprintin viestissä perinteisellä hiihtotavalla Aino-Kaisa Saarisen kanssa.

Maastohiihtäjä ja olympiavoittaja Iivo Niskanen on pikkupojasta asti viihtynyt suksien päällä ja kuuluu niihin lapsiin, joka on taitanut koulu-

matkaansa hiihtämällä. Kerttu-siskonsa perässä hän lähti kilpahiihdon pariin.

Vuonna 2010 Niskanen sijoittui seitsemänneksi nuorten maailmanmestaruuskilpailuissa 10 kilometrin matkalla. Vuonna 2014 Niskanen voitti alle 23-vuotiaiden maailmanmestaruuden perinteisen hiihtotavan 15 kilometrillä Val di Fiemmessä. Sotshin olympialaisissa 2014 Niskanen oli huippukunnossa. Ne olivat Iivo Niskas (22) ensimmäiset olympialaiset, jossa hän hiihti elämänsä kisat ja lopullisen läpimurron Suomen hiihdon eliittiin. Vielä kuukausi sitten hän ei voinut olla varma edes siitä, valitaanko hänet olympialaisiin. Hän sijoittui neljänneksi 15 kilometrin perinteisen hiihdossa ja hävisi pronssimitalin vain 0,2 sekunnilla Ruotsin Daniel Richardssonille. Myöhemmin samoissa olympialaisissa hän voitti Sami Jauhojärven kanssa perinteisen parisprintissä kultaa, mikä oli samalla Suomen ensimmäinen olympiavoitto talvikisoissa 12 vuoteen. 50 kilometrin vapaan hiihtotavan yhteislähtökilpailussa hän oli kymmenes.

Lähde: wikipedia ja Ponsen sponsorisivut Asta Niskanen

Onko tiedossasi muita urheilussa, taiteessa, tieteessä, yritys-elämässä, yhteiskunnallisissa tehtävissä tai muulla elämän alueella ansioituneita Niskas-urheilijoita? Löytyykö sinulta lehtileikkeitä, kirjeitä tai muuta aineistoa tai olisitko valmis kirjoittamaan pienen jutun aiheesta?

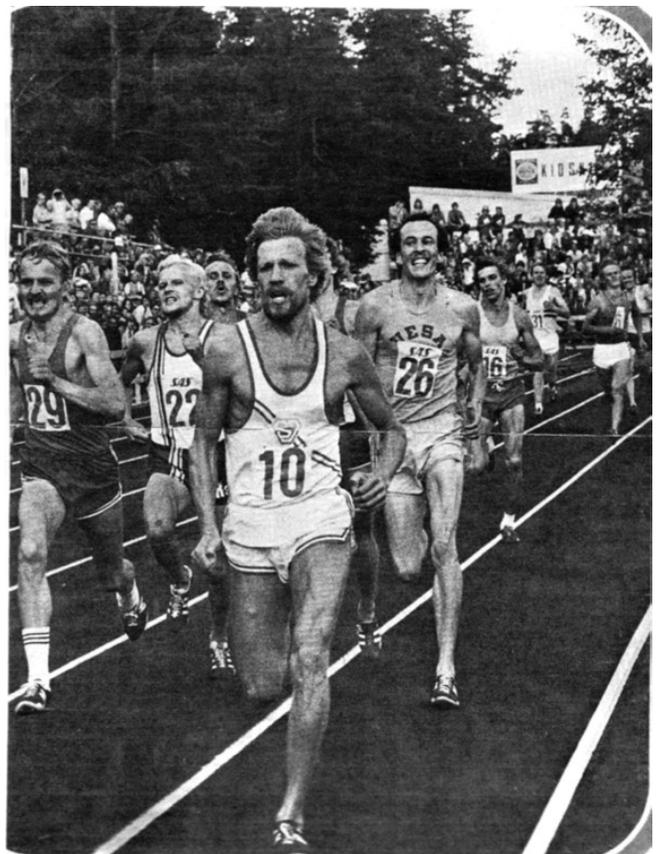
Kerttu ja Iivo Niskasen urheilumenestyksen kaikki urheilua seuraavat tietävätkin, mutta urheilumestystystä on Niskasille kertynyt aikaisemminkin. Sukuseuran rahastonhoitaja ja hallituksen jäsen Jouko Niskasen kertoo urheilu-urastaan.

Kuulun 1600-luvun alussa Pielavedeltä Kainuuseen muuttaneen Lauri Niskasen sukuhaaraan juurevasti sekä isäni että äitini puolelta, tupla-Niskanen kun olen. Isäni esi-isä muutti Sotkamon Vieksin Karvolasta 1700-luvulla Kuhmon Lentiiraan ja äitini esi-isä suunnisti Sotkamon Sumsan Karppalaan (nykyinen Niskala).

Lienenkö ainoa kummajainen kaikkien aikojen yleisurheilutilastoissa, Niskasia kun sieltä ei löydy. Niskaset ovat kunnostautuneet muilla aloilla: taiteessa, politiikassa, monissa kirkon tehtävissä ja nykyvuosina hiihdossa.

Opiskellessani Kajaanin opettajaseminaarissa aloitin juoksuharjoitteluni 22-vuotiaana. Kolme-toista vuotta kestäneen urheilu-urani aikana juoksukilometrejä kertyi harjoituspäiväkirjojen mukaan yhteensä 70 000. Tuloksiakin tuli. SM-mitaleja kertyi eri matkoilta kaikkiaan 12. Sain edustaa Suomea viidessä maaottelussa 1500 m:llä, jonka paras aikani on 3.41,2. Mailin aikani 4.00,4 jäi vain viiden kymmenyksen päähän haamumailijasta.

Edustin koko urani ajan Sotkamon Jymyä, jonka nuoria juoksijoita myös valmensin laatimalla päivittäiset harjoitusohjelmat. He saivat parikymmentä SM-mitalia. Neljänkymmenen vuoden takaisilla 1970-luvun saavutuksillani olen edelleen Kainuun rankingissa kaikkien aikojen menestynein kainuulainen miesyleisurheilija. Tuo johtuu siitä, että nykynuoriso ei liioin harrasta tulosurheilua, vaan mieluusti istuu aurinkoisilla patioilla, syö pullamössöä ja juo olutta.

Jouko Niskanen 1500 m:n Suomen mestari 1973 Hyvinkäällä.

Sukutietokannasta

Sukuseuran tietokantaan on saatu kerättyä lähes 16.900 henkilötietoa. Tiedoissa on valitettavasti jonkin verran päällekkäisyyksiä – siis sama henkilö saattaa löytyä kahdesti tai useammin. Näiden etsiminen ja korjaaminen on hidasta työtä, mutta sitä tehdään koko ajan.

Erillisiä sukuhaarojakin on löytynyt jo yli 30 kpl. Ne ovat niitä, joissa sukupolvien vanhimmalle ei löydy yhteyttä muuhun sukuun. Suurin sukuhaara on noin vuonna 1510 syntyneen Juho Niskasen jälkeläisten haara, josta syntyy yli 1300 perhe-
taulua. Tuota Juhoa kai voitaneen pitää Niskasten

”kanta-isänä”. Hänen jälkeläisistään tulevat monet eri paikkakunnille asettuneet sukuhaarat. Sukutietokantaan voi lähettää edelleenkin henkilötietoja, valokuvia ja henkilöihin liittyviä kertomuksia. Ihan pienikin kuvaus henkilöstä tai valokuva tekee muuten luettelomaisen sukukirjan ilmeikkäämmäksi. Muistakaa aina kysyä elossa olevilta henkilöiltä lupa siihen, että tiedot saa laittaa julkaistavaan sukukirjaan.

Antti Niskanen
rekisteri.niskanen@kolumbus.fi

Vuoden 2015 sukutapaaminen Haapajärvellä

Niskasten sukuseuran sukutapaaminen ja sukujuhla järjestetään ensi vuoden elokuussa Haapajärvellä Pohjois-Pohjanmaalla. Sukutapaaminen pidetään elokuun ensimmäisenä viikonloppuna (8-9.2015). Tapahtumapaikkana on Haapajärven seurakuntatalo ja kirkko aivan maaseutukaupungin keskustassa.

Haapajärvellä ja sen lähikunnissa Kalajokilaaksossa on vahva jalansija Niskasten suvulla. Tunnin ajomatkan päästä tavoittaa Niskasten suvun vahvat ja juurevat alueet Ylä-Savosta,

Pohjoisesta Keski-Suomesta ja Kalajokilaaksosta. Kahden tunnin ajomatkan päässä ovat Oulu, Kajaani, Kokkola ja Jyväskylä. Sukutapaaminen ja sukujuhla on hyvä yhdistää vaikka tulevan kesän sukulaisreissuun.

Sukujuhlasta tiedotetaan tarkemmin kevään 2015 lehdessä. Sukujuhlatoimikunta toivottaa sukuseuran jäsenet ja yhteisistä juurista kiinnostuneet lämpimästi tervetulleeksi Haapajärvelle!

Kimmo Niskanen
prokimmo@gmail.com

Jäsenrekisteri

Jäsenrekisterissä on 1.11.2014 450 jäsentä, joista naisia 230 ja miehiä 220. Vuoden 2014 aikana on sukuseuraamme liittynyt 17 uutta jäsentä. Niskanen sukunimeä käyttää 240 jäsentä. Omaa sukua Niskanen on 107 henkilöä. Eniten Niskanen -sukunimellä löytyy Matteja (12 henkilöä) ja Erkkejä (yhdeksän henkilöä).

Uudet jäsenet ja muutokset:

rekisteri.niskanen@kolumbus.fi tai
osoitteeseen:
Antti Niskanen
Näätätie 16 A
HELSINKI

Tietoja sukukirjaan

Kaikkea Niskasiin liittyvää tietoa voi lähettää kertovan osuuden kirjoittamisesta vastaavalle Maritta Pohlsille, puh. 050 588 8101, Maininkitie 16 D 55 02320 ESPOO, maritta.pohls@tutkimuksenaika.com Kirjatoimikunnan yhteyshenkilönä toimii Tuulikki Saarinen, joka on Niskasia äitinsä puolelta. Puh. 050 552 1022, Karjatanhuanpolku 17 b, 00920 Helsinki, tuulie.saarinen@gmail.com

Etukannen kuvat

Etukannen kuvat ovat Vieremän Lepo-niemeltä, Antti Niskasen lapsuudenkodista löytyneestä albumista. Kuvat on otettu Yhdysvalloissa, Michiganin osavaltiossa sijaitsevassa Negauneen kaupungissa joskus 1900-luvun alkupuolella. Negaunee kuului kaivosteollisuusalueeseen ja siellä olisi työssä runsaasti suomalaisia siirtolaisia. Kuvissa olevien henkilöiden nimiä tai historiaa ei ole saatu selville. Negauneessa näyttää asuvan vieläkin Niskasia. Onko joku heistä sukulaisesi?

NISKASET

Niskaset sukuseura ry:n jäsenlehti 2/2014

Lehden toimitus: Päätoimittaja Asta Niskanen,
asta.niskanen@kolumbus.fi
Näätätie 16 A, 00800 Helsinki

Sukukirjatoimikunta (Sirkku-Marja Salakari, Oskar Salakari,
Maija Pöyhönen, Tuulikki Saarinen, Antti Niskanen,
Maritta Pohls, Jukka Niskanen)

Taitto ja painatus: Kirjapaino Kari Simonen